

виконання своїх обов'язків, проведення психопрофілактичної роботи, надання поліцейським всебічної психологічної допомоги та впровадження в діяльність поліцейських сучасних психологічних технологій.

Список бібліографічних посилань

1. Бобкова И. Е. Психологическое сопровождение профессионального развития руководителей структурных подразделений территориальных органов внутренних дел на начальном этапе управленческой карьеры / И. Е. Бобкова // Психопедагогика в правоохранительных органах. 2014. № 2 (57). С. 27-30.
2. Литвинова Г. А. Социально-психологическое обеспечение деятельности полиции Баварии (Германия) / Г. А. Литвинова // Юридическая психология. 2010. № 3. С. 32-36.
3. Мучински П. Психология, профессия, карьера / П. Мучински. 7-е изд. СПб.: Питер, 2004. 539 с.: ил. (Мастера психологи).
4. Поляков А. В. Психологическое сопровождение сотрудников полиции / А.В. Поляков // Ученые записки СПбГИПСР. 2014. Т. 22, вып. 2. С. 53-57.
5. Свон Р. Д. Эффективность правоохранительной деятельности и ее кадровое обеспечение в США и России / Р. Д. Свон. СПб.: Алетейя, 2000. 296 с.
6. Чарльз М. Т. Современное состояние и перспективы профессиональной подготовки сотрудников полиции (милиции) США и России / М. Т. Чарльз. СПб.: Алетейя, 2000. 268 с.
7. Федотов А. Ю. Системно-структурный подход в профессиональной подготовке сотрудников ОВД / А. Ю. Федотов // Психопедагогика в правоохранительных органах. 2015. № 1 (60). С. 3-6.

Одержано 15.11.2020

УДК 378.016:174-057.36

Павло Дмитрович ЧЕРВОНИЙ,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри педагогіки та психології факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8172-7732>

ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА. ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ» ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ

Виховання курсантів на першому курсі здійснюється активно і всебічно. Виховний процес формує особистість першокурсника і здійснюється безпосередньо через спілкування. У результаті безпосереднього спілкування виникає потреба у відносинах, однак у всіх випадках вони протікає по строго визначених умовах закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Дотримання цих умов дозволяє цілеспрямовано формувати процес виховання, використовуючи в кожному конкретному випадку визначені засоби і методи впливу, що забезпечують підготовку до необхідної професійної діяльності.

На першому курсі курсанти проходять первинну професійну підготовку за професією 5162 «Поліцейські» в ході табірних зборів. Серед навчальних предметів викладається «Професійна етика. Ефективна комунікація». Мета цього курсу - сформувати в курсантів загально професійну компетентність «Оволодіння основами професійної етики» що дозволяє знати норми професійної етики, правила ділового етикету та спілкування з різними категоріями осіб; естетичні складові професійної діяльності поліцейського та уміти дотримуватися в процесі професійної діяльності морально-етичних норм. А також загально професійну компетентність «Оволодіння основами ефективної комунікації», що дозволяє знати види спілкування в професійній діяльності та їх характеристики; способи й засоби прийняття та передання інформації; методи спілкування з різними категоріями осіб та з особами, які перебувають у різних станах; поняття і види конфліктів та уміти ефективно вибудовувати модель спілкування з особами та представниками ЗМІ; застосовувати методи деескалації конфлікту; збирати інформацію, зокрема шляхом опитування.

Підручники переважно застарілі, навчальні посібники мають лічені сторінки на цю тему, нормативно правова база не дуже багата, однак до підготовки використав наукові публікації, де досліджувалися актуальні проблеми етичної поведінки поліцейських. На шість годин навчального предмету першокурсникам необхідно надати поняття професійної етики, зв'язати з ефективною комунікацією поліцейського та довести їм про необхідність дотримання професійної етики поліцейського як головної вимоги у службовій діяльності та навчанні. Тому складнощі були перетворені у перевагу. Перший курс мало що вивчав з етики, однак у цих молодих людей необхідно сформувані науковий світогляд, а також розвінчати стереотипи, що у них склалися щодо діяльності поліції. Таким чином курс лекцій був складений від загального до конкретного, від сучасного підходу до етичної проблематики, до конкретних випадків порушення професійної етики працівниками поліції.

Ми розробили курс з точки зору його корисності для професійного становлення майбутніх поліцейських. Отже, я опишу теми, розглянуті мною впродовж курсу та моя оцінка того, наскільки ці теми «працюють» на курс.

У першій темі були висвітлені загальні уявлення про мораль, етику та правові основи професійної етики працівників поліції. Професійна етика є складовою загальної етики, крім того це необхідно знати курсантам, адже на першому курсі у них ще немає належної філософської підготовки. Для цієї теми я використав підручники В. О. Лозового та О. В. Петришина «Професійна етика юриста», О. Шиманової «Етика і професійна етика», закон України «Про Національну поліцію України», закон України «Про запобігання корупції», закон України «про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України», наказ МВС України від 09.11.2016. № 1179 «Про затвердження правил етичної поведінки поліцейських» та наукову публікацію А. І. Берендєєва «Правова основа професійної етики працівників поліції».

Розглянуті такі основні питання цієї теми: «Правова основа професійної етики працівників поліції»; «Етика як філософське вчення про мораль»; «Взаємозв'язок етики з іншими науками»; «Поняття та принципи професійної етики»; «Види професійної етики»; «Кодекси професійної етики»; «Виникнення професійної етики та її настанови. Етапи виникнення професійної етики».

Особлива увага курсантів була звернена на офіційне джерело професійної етики - Конституцію України, а саме статтю 3 Конституції України, в якій проголошено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю; статтю 28 Конституції України що встановлює, що кожен має право на повагу до його гідності, ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню, чи покаранню. Тобто жоден поліцейський не має права своєю поведінкою так чи інакше принижувати осіб, висловлюватися образливо, або іншим чином зневажати людину.

Також розглянуті такі закони, які складають правову основу професійної етики поліцейських, це закон України «Про Національну поліцію України», закон України «Про запобігання корупції», закон України «про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України».

Друга тема «Вираження основних принципів моралі у професійній діяльності працівників поліції» містить такі питання: «Сутність і специфіка моральних цінностей»; «Добро і зло як вихідні категорії етики»; «Етична поведінка поліцейських - це співпраця із суспільством»; «Деформації моральної і професійної (правової) свідомості у працівників юридичних професій».

Для цієї теми використав підручники В. О. Лозового та О. В. Петришина «Професійна етика юриста», Н.О. Стебліної «Етика у сфері соціальних комунікацій» та наукова публікація В. А. Трофименко «Нормативні акти етичної поведінки поліцейських як необхідна частина законодавчого забезпечення їхньої співпраці із суспільством» де аналізується нормативна база європейських країн із позицій наявності правил (кодексів) етичної поведінки поліцейського та національні Правила етичної поведінки поліцейських.

Третя тема «Діловий (службовий) етикет» містить такі питання: «Основні принципи службового етикету». «Правила службового етикету при накладанні стягнень». «Шість правил коригуючої поведінки керівника». «Основні принципи, яких повинні дотримуватися керівник і підлеглі у своїх взаєминах». Для цієї теми використав підручники В. О. Лозового та О. В. Петришина

«Професійна етика юриста», закон України «про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України».

Четверта тема «Ефективна комунікація» містить такі питання: «Спілкування. Основні відомості та особливості»; «Види професійного спілкування в поліції»; «Техніки та структура професійного спілкування поліцейських»; «Вербальні та невербальні засоби спілкування»; «Основні принципи партнерства поліції та засобів масової інформації». Для цієї теми використав підручники В. І. Розова «Комунікативна підготовка співробітників правоохоронних органів», В. Ф. Іванова та В. Є. Сердюка «Журналістська етика», Н. О. Стебліної «Етика у сфері соціальних комунікацій», Пам'ятку працівника Національної поліції України : Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських І. В. Клименко, Д. В. Швеця, О. О. Євдокімової, Я. С.Посохової та методичний матеріал «Ефективна комунікація»; наукову публікацію В. В. Литвин «Професійне спілкування патрульних поліцейських із різними категоріями громадян».

Висвітлено ключові правила комунікативної стратегії поліцейського. Сформульовано основні положення, на яких повинна ґрунтуватись мовна поведінка поліцейського під час виконання ним службових обов'язків, основні принципи партнерства поліції та засобів масової інформації.

На завершення зазначу, що курс вийшов дуже діалогічним, завдяки практичним заняттям з одного боку та завдяки гостроті обговорюваних проблем - з іншого.

Висновок. Отже, потрібно приділити ще більше уваги розгляду професійної етиці, навести ще більше прикладів досліджень, які можна застосувати з точки зору відповідності етичним нормам, а в цілому спроба викладання цього курсу бачиться мені скоріше вдалою, що, звичайно, не означає, що потрібно зупинитися у нашому бажанні досягти найкращого.

Одержано 16.11.2020

УДК 821.162.1

Ігор Віталійович ЧОРНИЙ,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6079-1746>

ПОКАЗ ПРЕДСТАВНИКІВ ЗЛОЧИННОГО СВІТУ В ІСТОРИЧНИХ ДЕТЕКТИВАХ РІЧАРДА ЦВІРЛЕЯ

Однією з проблем, які постають перед авторами детективної прози, є питання щодо показу представників злочинного світу. Зазвичай це негативні персонажі, які діють поза межами закону, знаходяться у протистоянні з правоохоронцями/сищиками, вступаючи у гострий конфлікт з нормами суспільного життя та моралі. Проте бувають і винятки, коли зображені письменником злочинці викликають в читача певну симпатію, мимоволі слугуючи силам добра, допомагаючи вартовим закону розплутувати деякі кримінальні загадки.

У такому ключі вирішує зазначену проблему й сучасний польський письменник Річард Цвірлей, у творчому доробку якого налічується 25 детективних романів, що складають 3 цикли. Один із цих циклів присвячений сучасності, а два інших належать до досить популярного різновиду кримінального жанру – історичного детективу (або ж ретродетективу). Події першого з них, героями якого є польські міліціонери, відбуваються у буремні для Польщі 80-і роки ХХ століття, а дія іншого, головним героєм якого є комісар поліції з Познані Антон Фішер, охоплюють хронологічний відтинок з 20-х до середини 30-х років ХХ століття. Цей останній цикл налічує п'ять романів: «Там тобі буде краще» (2015), «Тільки мертві знають» (2017), «Вже нікого не чути» (2018), «Піду твоїми слідами» (2019) і «Заспівай мені коліскову» (2020). Практично в кожному з них серед центральних персонажів зустрічається «добрий злодій» Анатоль (Толек) Грубинський, який стоїть на чолі невеликого угруповання, що так або інакше допомагає поліції розкривати злочини і карати злочинців.